

PROGRAMACIÓN DOCENTE DE MÚSICA LATINA
CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA
TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS POLO Decreto 163/2015)
CURSO ACADÉMICO: 2019-2020

1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN									
DISCIPLINA: MÚSICA LATINA I-II									
ESPECIALIDADE:	INTERPRETACIÓN				ITINERARIOS:			JAZZ	
CARÁCTER:	OPTATIVA				TIPO DE CLASE:			COLECTIVA	
DEPARTAMENTO:	JAZZ				XEFE DE DPTO.:			Marcelino Galán Pérez	
CURSOS	1º curso	2º curso	3º curso	4º curso	COORDINADOR/A DA DISCIPLINA:			Hansel Luis Diez	
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais:
ECTS/CUAD.					4	4	4	4	Observacións:
DOCENTES:	NOME E APELIDOS				EMAIL/TEL/WEB			TITORÍA	
	Hansel Luis Diez				hanselluis@yahoo.es 661 726 745			Luns de 15:30 a 16:30	
									Esta optativa pódese cursar en 3º o 4º curso

2. DESCRIPTOR E COMPETENCIAS	
DESCRITOR: A música latina é a fiel expresión da tradición europea, fundamentalmente española e portuguesa, fusionada coa tradición africana, proveniente dos escravos, e a tradición dalgúns pobos indíxenas que sobreviviron á colonización. O resultado desta fusión foi a creación de innumerables estilos e xéneros que hoxe en día teñen un papel predominante nos ritmos populares de todo o mundo e que se engloban dentro do complexo da música latina. A súa forza rítmica dotou a está música dun factor de fusión con outras músicas étnicas e un forte carácter bailable. Coñecer as súas orixes, os seus xéneros, estilos, principais interpretes e compositores; así como os elementos interpretativos, é fundamental para abordar o panorama musical moderno.	
COÑECEMENTOS PREVIOS: - Un adecuado nivel de lectura, de comprensión e de expresión oral e escrita. - Un adecuado nivel de coñecementos sobre Historia Xeral e Historia da Música. - Unha adecuada diferenciación de estilos na escoita de audicións.	
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS:	
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:	T1, T2, T4, T8, T9, T10, T14, T15, T17
COMPETENCIAS XERAIS:	X1, X10, X11, X12, X14, X15, X16, X17, X18, X24, X25, X26
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:	EI1, EI2, EI3, EI5, EI6
Ver a lista e descrición de competencias no Decreto 163/2015	

3. OBXECTIVOS	
DESCRICIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Coñecer os fundamentos histórico - estéticos da música latina, centrados en Cuba y Brasil	T17, X1, X10, X11, X15, X24, X25, X26, EI1, EI6
2. Coñecer os fundamentos estéticos e estilísticos dos principais compositores e intérpretes.	T2, T8, T17, X10, X11, X12, X14, X15, X16, X17, X18, X24, X25, X26
3. Adquirir o dominio dos diferentes xeneros da música cubana y brasileña.	T1, T2, T4, T8, T15, T17, X10, X11, X12, X14, X15, X16, X17, X18, X26, EI1, EI 2, EI 5, EI6
4. Desenvolver os elementos formais do fraseo, ritmo e harmonía da interpretación en conxuntos dos xeneros máis representativos desta música.	T1, T2, T4, T8, T15, T17, X10, X11, X12, X14, X15, X16, X17, X18, X26
5. Adquirir a linguaxe propia do estilo na improvisación.	T1, T2, T4, T8, T15, T17, X10, X11, X12, X14, X15, X16, X17, X18, X26
6. Linguaxe corporal na execución e práctica de los bailes máis representativos desta música.	T1, T2, T3, T4, T8, T15, T17, X10, X11, X12, X14, X15, X16, X17, X18, X26
7. Coñecer e entender o linguaxe, as técnicas improvisatorias e compositivas empregadas na música dos períodos tratados, como base da apreciación estética da mesma.	T1, T2, T3, T4, T8, T15, T17, X10, X11, X12, X14, X15, X16, X17, X18, X26

4. CONTIDOS E TEMPORALIZACIÓN		
CUADRIMESTRE I		
TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Historia e evolución da Música Latina	1.1 Os xéneros da música cubana. 1.2 A bossa Nova e a Samba. 1.3 O latin Jazz.	3
2. Audicións	2.1 Audicións dos principais interpretes e das máis relevantes audicións dos principais xéneros da música latina, fundamentalmente de Cuba. 2.2 Características estético-musicales das obras 2.3 Principais figuras.	3
3. Instrumentos de percusión latina	3.1 Coñocer os principais instrumentos de percusión. 3.2 Desenvolvemento práctico dos patrones básicos nestes instrumentos	4
4. Linguaxe corporal	4.1 Exercicios de coordinación rítmica-corporal 4.2 Pasos de bailes populares 4.3 Movemento corporal durante a execución	2
5. Patrons do contrabaixo e do piano	5.1 Tumbaos de piano. 5.2 Patróns de acompañamento no contrabaixo	4
TOTAL SESIÓNS:		16

4. CONTIDOS E TEMPORALIZACIÓN		
CUADRIMESTRE II		
TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Audicións	1.1 Audicións dos principais interpretes e das máis relevantes audicións dos principais xéneros da música latina, fundamentalmente de Cuba. 1.2 Características estético-musicales das obras 1.3 Principais figuras.	1
2. Linguaxe corporal	2.1 Pasos de bailes populares	1
3. Patróns do contrabaixo e do piano	3.1 Tumbaos de piano. 3.2 Patróns de acompañamento no contrabaixo	1
4. Interpretación e improvisación latina	4.1 Elementos formais do fraseo, ritmo e harmonía. 4.2 Patróns melódicos básicos 4.3 Melodías populares latinas.	2
TOTAL SESIÓNS:		5

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍA (2º CUADRIMESTRE)

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
EXPOSICIÓN MAXISTRAL: <i>A introdución dos temas (presentación xeral do contexto histórico, social e artístico) estarán a cargo do docente, que utilizará medios audiovisuais.</i>	2		2
EXPOSICIÓN EXEMPLIFICACIÓN PRÁCTICA: <i>Execución do exercicio, estudo, tema ou solo por parte do profesor ou cunha audición.</i>	2		2
PRÁCTICA COLECTIVA: <i>Ensaio conxunto segundo as indicacións do profesor dentro do horario presencial.</i>	6		6
ESTUDIO INDIVIDUAL: <i>Tempo de estudo do alumno adicado a sintetizar a información teórico-auditiva dos contidos da clase. Estudo específico da materia.</i>		30	30
TOTAL HORAS:	10	30	40
Observacións: Os diferentes temas e subtemas traballaranse ó longo das sesións, combinando nunha mesma sesión diferentes contidos, polo que o número de sesións indicadas para cada tema é orientativo, sendo a resultante da suma do traballado ó longo de todas as sesións.			

6. AVALIACIÓN			
FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
6.1. CONVOCATORIA ORDINARIA			
6.1.1 AVALIACIÓN ORDINARIA (CON AVALIACIÓN CONTINUA)			
Actitude e aproveitamento das clases: Valorarase a actitude, dedicación e atención e participación na clase	- Amosar interese pola disciplina, así como unha correcta actitude na clase, receptiva ás indicacións do profesor. - Amosar capacidade para argumentar e expresar verbalmente o seu punto de vista e a comprensión do material traballado,	T1,T2,T4,T8,T15,T17, X10, X11, X12, X14, X15, X16, X17, X18, X24, X25, X26, EI1, EI6	100%
6.1.2. AVALIACIÓN ALTERNATIVA (PERDA AVALIACIÓN CONTINUA)			
- FALTAR A MÁIS DE 4 CLASES, E O INCUMPRIMENTO DOS CRITERIOS DE AVALIACIÓN CONTINUA, QUE SE REFLECTE NO PUNTO 6.1.1			
Realización dun traballo proposto polo profesor sobre os contidos do cuadrimestre en cuestión	- Coherencia no desenvolvemento das diferentes partes do traballo. - Rigor científico do traballo presentado.	T1,T2,T4,T8,T15,T17, X10, X11, X12, X14, X15, X16, X17, X18, X24, X25, X26, EI1, EI2, EI3, EI5, EI6	100%
6.2. CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA			
Realización dun traballo proposto polo profesor sobre os contidos do cuadrimestre en cuestión	Iguais ós do apartado 6.1.2	T1,T2,T4,T8,T15,T17, X10, X11, X12, X14, X15, X16, X17, X18, X24, X25, X26, EI1, EI2, EI3, EI5, EI6	100%
Observacións: Cada alumno ten que realizar, expoñer e defender un traballo investigativo, a cualificación do mesmo ponderarase sobre a nota xeral do 2º cuadrimestre. - No caso da avaliación continua, aínda que se avalía e califica cada unha das clases para obter a cualificación final en base ós porcentaxes indicados, poderá realizarse un exame ó final do cuadrimestre, en caso de querer obter unha cualificación superior á conseguida coa media resultante da avaliación diaria. Neste caso, o exame será o mesmo que para a avaliación alternativa e a extraordinaria. SISTEMA DE CUALIFICACIÓN: Cualificarase en función da seguinte escala numérica de 0 a 10, con expresión de un decimal, á que poderá engadirse a súa correspondente cualificación cualitativa (Orde do 30 de setembro de 2010, Artigo 13º, apartado 6) 0-4,9: Suspenso 5,0-6,9: Aprobado 7,00-8,9: Notable 9,00-10: Sobresaliente A Mención de “Matrícula de Honra” poderá ser outorgada a alumnos ou alumnas que obteñan unha cualificación igual ou superior a 9,0. O seu número non poderá exceder unha por cada 20 alumnos/as matriculados nunha materia no correspondente curso académico, non sendo que o número de alumnos matriculados sexa inferior a 20, caso en que se poderá conceder unha soa matrícula de honra.			

7. ALUMNADO CON NECESIDADES EDUCATIVAS ESPECIAIS

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
Non teño alumnos con necesidades educativas especiais nesta disciplina	

8. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E DOCUMENTOS		
1. Referencias básicas:		
- Jazz Latino	Isabelle Leymarie	
- Del Areíto y Otros Sones	Martha Ezquenazi Pérez	
- Afro - Cuban Keyboard Grooves	M. Patiño - J. Moreno	
- Jamey Aebersold (Latin Jazz)	Jamey Aebersold	
- Salsa, Further in Afro Cuban Music	Carlos Campos	
2. Referencias complementarias:		
O Jazz, a súas raíces	G. Schuller	Ed. Fondo Cultura E.
The Complete Jazz Casual Series	V. Artists	Ed. Efor Films
Recursos materiais:		
- Ordenador.		
- Instrumentos de percusión latina.		
- Un piano		
- Unha mesa para o profesor.		
- Un equipo de audio.		
- Disposición de dispositivos USB para uso con ordenadores.		